

ÎNCHEIERE

14 iunie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul Iulia Sîrcu

Judecătorii

Oleg Sternioală, Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de către Întreprinderea de Stat Compania aeriană „Air Moldova”,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Rodicăi Palii în interesele minorei, Carinei Șumeico împotriva Întreprinderii de Stat Compania aeriană „Air Moldova” cu privire la repararea prejudiciului material și moral, încasarea compensației și a cheltuielilor de asistență juridică,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 30 noiembrie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de către Întreprinderea de stat Compania aeriană „Air Moldova” și menținută hotărârea Judecătorei Botanica, municipiul Chișinău din 26 mai 2016,

c o n s t a t ă:

La data de 23 martie 2016, Rodica Palii în interesele minorei, Carina Șumeico a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎS CA „Air Moldova” cu privire la repararea prejudiciului material și moral, încasarea compensației și a cheltuielilor de asistență juridică.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, a procurat 2 bilete de călătorie la cursa aeriană a ÎS CA „Air Moldova”, Chișinău - Sankt-Petersburg și Sankt-Petersburg - Fort Lauderdale SUA, achitând suma de 881,88 dolari SUA.

Menționează că, din cauza întârzierii cursei aeriene Chișinău - Sankt-Petersburg din vina transportatorului ÎS CA „Air Moldova”, pe data de 14 august 2014, a procurat din nou biletele pentru destinația Sankt-Petersburg - Fort Lauderdale SUA, suportând cheltuieli suplimentare în mărime de 2 563,04 dolari SUA, a câte 1 281,51 dolari SUA pentru fiecare pasager.

Invocă că, au așteptat cursa aeriană timp de 18 ore iar Carina Șumeico, fiind minoră a suferit disconfort fizic și moral, mai mult, pârâta nu i-a acordat hrană și nici vreo asistență.

Susține că, ÎS CA „Air Moldova”, în calitate de transportator, este responsabilă pentru această întârziere și urmările parvenite.

Relevă că, distanța dintre aeroporturile din or. Chișinău, Republica Molodova și or. Sankt-Petersburg, Federația Rusă este de 1 684 km iar conform

pct. 18 lit. b) din Regulamentul cu privire la compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborului, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 836 din 08 noiembrie 2012, pasagerii primesc o compensație în mărime de 400 Euro pentru toate zborurile cuprinse între 1500 și 3500 kilometri și conform pct. 32 din Regulamentul enunțat se aplică fără a se aduce atingere drepturilor pasagerilor la o compensație suplimentară.

Solicită încasarea din contul ÎS CA „Air Moldova” a sumei de 1 281,52 dolari SUA, cu titlu de prejudiciu material, a compensației în sumă de 400 Euro, a prejudiciului moral în mărime de 5 000 lei și a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 4 000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 26 mai 2016 a fost admisă parțial acțiunea și au fost încasate din contul ÎS CA „Air Moldova” în beneficiul Carinei Șumeico suma de 1 281,52 dolari SUA, cu titlu de prejudiciu material, suma de 3 000 lei, cu titlu de prejudiciul moral și cheltuielile de judecată compuse din taxa de stat în sumă de 856,60 lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 2 000 lei. În rest acțiunea a fost respinsă.

Prima instanță și-a argumentat concluzia prin constatarea faptului procurării biletelor la cursele aeriene, Chișinău - Sankt-Petersburg din data de 13 august 2014, ora 07.10 de la compania aeriană „Air Moldova” și Sankt-Petersburg - Fort Lauderdale SUA din 14 august 2014, ora 07.15 de la compania Air France, precum și a neonorării de către pârâtă a obligației de transportare a Carinei Șumeico la data și ora stabilită în bilet, dar cu o întârziere de 17 ore și 10 min și o întârziere de 05 ore și 10 min pentru cursa Sankt-Petersburg - Fort Lauderdale SUA. Astfel, urmează a fi încasată suma de 1 281,52 dolari SUA, cu titlu de prejudiciul material suportat de către reclamantă pentru procurarea unui nou bilet la cursa Sankt-Petersburg - Fort Lauderdale SUA și a sumei de 3 000 lei, cu titlu de prejudiciul moral cauzat în rezultatul întârzierii zborului de către pârâtă, făcând trimitere la prevederile art. 990 din Codul civil, art. 19 din Convenția pentru unificarea anumitor reguli referitoare la transportul aerian internațional, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 254 din 05 decembrie 2008 și ale pct. 16-18, 32 din Regulamentul cu privire la compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 836 din 08 noiembrie 2012.

Prima instanță respingând cerința de încasarea a compensației, a reiterat că, această compensație are scopul acoperirii prejudiciului material și moral generat de întârzierea transportatorului, însă în cazul în care mărimea prejudiciului cauzat depășește mărimea compensației prevăzută de Hotărârea Guvernului RM nr. 836 din 08 noiembrie 2012, persoana păgubită poate solicita repararea întregului prejudiciu, însă, în situația dată, compensația prevăzută urmează a fi scăzută din suma acordată cu titlu de prejudiciu material de 1 281,52 dolari SUA, iar încasarea sumei de 400 Euro, cu titlu de compensație, care are același scop de a repara prejudiciul material și moral, nu este admisibilă și ar duce la îmbogățirea fără justă cauză.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 30 noiembrie 2016 a fost respins apelul declarat de către ÎS CA „Air Moldova” și menținută hotărârea primei instanțe.

La data de 09 martie 2017, ÎS CA „Air Moldova” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat că, legislația națională nu impune vreun act legislativ special ce reglementează relațiile între prestatorul de servicii în transport aerian (compania aeriană) și beneficiarul acestor servicii (pasagerul), iar cadrul legal existent nu conține careva prevederi speciale referitor la răspunderea operatorilor de transport aerian și la drepturile pasagerilor care folosesc acest mod de transport, astfel, la caz se aplică normele generale privitor la contractul de transport stabilite în Codul civil și Legea cu privire la protecția consumatorilor nr. 105 din 13 martie 2003.

Menționează că, reieșind din prevederile art. 988 alin. (2) din Codul civil, cărăușul poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat pasagerului, care rezultă din întârziere doar în cazul când o astfel de răspundere este expres prevăzută în contract sau legislație, însă legislația Republicii Moldova nu prevede o asemenea răspundere. Cărăușul este ținut să repare prejudiciul cauzat prin acțiunile sale cu intenție sau din culpă gravă.

Astfel, conform prevederilor art. 988 alin. (2) din Codul civil, cărăușul nu răspunde pentru întârziere, proba contrarie fiind pe seama pasagerului și, anume, el trebuie să dovedească că, cărăușul a acționat cu intenție sau din culpă gravă și nu achită despăgubiri pentru simplul fapt al întârzierii, ci doar dacă au existat prejudicii.

Totodată, invocă și prevederile art. 21 alin. (2) al Legii nr. 105 din 13 martie 2003 cu privire la protecția consumatorului, care reglementează că, dacă prestatorul (executantul) nu a început la timp prestarea serviciului (executarea lucrării) sau dacă, în timpul prestării serviciului (executării lucrării), a devenit clar că serviciul (lucrarea) nu va fi îndeplinit în termenul stabilit, sau dacă termenul de prestare a serviciului (executare a lucrării) a expirat, consumatorul este în drept, opțional - să fixeze prestatorului (executantului) un nou termen, în cadrul căruia el trebuie să înceapă și să finalizeze prestarea serviciului (executarea lucrării), și să ceară reducerea prețului pentru serviciu (lucrare), - să rezilieze contractul de prestare a serviciului (executare a lucrării) și să revendice repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea termenelor de începere și/sau finalizare a prestării serviciului (executării lucrării).

Susține că, în cazul în care intimata a acceptat transportarea sa în alt termen decât acel stabilit în bilet, ea și-a folosit dreptul de a fixa un nou termen, și în așa fel este în drept doar să ceară reducerea prețului pentru bilet, dar nu mai poate folosi dreptul de reziliere a contractului de transport și să revendice repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea termenelor de începere și/sau finalizare a transportării.

Relevă că, Regulamentul privind compensarea și asistența pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborului, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 836 din 08 noiembrie 2012 este un act normativ al Guvernului RM, care, conform prevederilor art. 11 din Legea nr. 317 din 18 iulie 2003 cu privire la actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale, se adoptă pentru executarea legii.

Atenționează că, nici o lege națională nu prevede obligația cărașului aerian compensarea pasagerilor în cazul întârzierii prelungite a zborului, la fel ca și dreptul pasagerului de a cere o astfel de compensație.

De asemenea, invocă că, nici reglementările internaționale, inclusiv și Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91, publicat în Jurnalul Oficial al UE seria L nr. 46/1 din 17 februarie 2004 (în continuare Regulament (CEX), care a fost transpus parțial în Regulamentul (RM), nu prevede obligația cărașului de a compensa pasagerilor în cazul întârzierii prelungite a zborului. Regulamentul (CE) prevede compensare doar în cazul anulării zborului, iar în cazul de întârziere prevede doar obligația cărașului de a acorda pasagerilor asistență care include mese, băuturi răcoritoare, apeluri telefonice, cazare.

În această ordine de idei, consideră că, prevederile Regulamentului (RM), nu numai că contravin prevederilor art. 21 alin. (2) din Legea cu privire la protecția consumatorilor și ale art. 988 alin. (2) din Codul civil, dar și reglementărilor internaționale - Regulamentul (CE) nr. 261/2004, iar conform art. 4 alin. (2) din Constituția RM, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Totodată, având în vedere semnarea de către Republica Moldova a Acordului privind Spațiul Aerian European Comun între Republica Moldova și Uniunea Europeană („European Common Aviation Area Agreement”), parafat în octombrie 2011, Regulamentul (EC) 261/2004 devine obligatoriu pentru implementare în Republica Moldova deoarece se regăsește în capitolul G „Protecția consumatorilor” din Anexa III la acest Acord.

Susține că, Regulamentul (EC) 261/2004 a intrat în vigoare în Uniunea Europeană în februarie 2005 și se aplică tuturor pasagerilor care se îmbarcă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru și celor care pleacă de pe un aeroport situat într-o țară terță către un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru UE, în cazul în care operatorul de transport aerian este transportator comunitar. De prevederile acestui regulament poate beneficia orice pasager aflat într-una din situațiile menționate mai sus, indiferent de naționalitate ori de cetățenie (indiferent dacă este sau nu cetățean al unui stat membru UE).

Mai invocă că, conform Regulamentului enunțat, în caz de întârziere prelungită pasagerii au dreptul doar la asistență din partea transportatorului.

Asistența diferă în funcție de durata întârzierii, și include doar mese și băuturi răcoritoare, apeluri telefonice, cazare, dar nu prevede dreptul pasagerilor la compensare în caz de întârziere a zborului.

În acest sens, atenționează că, prin aprobarea Regulamentului (RM) au fost transpuse prevederile și cerințele stabilite de Regulamentul (EC), fiind suplimentar introdus modul de compensare pecuniară a pasagerilor, în eventualitatea întârzierii zborului, însă această prevedere, nu are nici un suport de drept, dar careva clarificări în acest sens pot fi identificate în comunicarea Comisiei, orientări interpretative referitoare la Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și la Regulamentul (CE) nr. 2027/97 al Consiliului privind răspunderea operatorilor de transport aerian în caz de accidente, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 889/2002 al Parlamentului European și al Consiliului (2016/C 214/04).

Relevă că, conform pct. 4.4 din Comunicarea enunțată, dreptul la compensație este interpretat și expus exhaustiv în fiecare caz în parte și, anume, prevederile din regulament vizînd compensația, în eventualitatea refuzului la îmbarcare, trebuie să fie interpretate în sensul că, este datorată întotdeauna, iar transportatorii aerieni nu pot să justifice în mod valabil un caz de refuz la îmbarcare și să fie scutiți de plata compensațiilor către pasageri invocând circumstanțe extraordinare.

Invocă că, compensația în cazul refuzului la îmbarcare și zborurile de legătură prevede că, pasagerii de pe zboruri de legătură trebuie să fie compensați atunci când, în cadrul unui contract de transport unic cu un itinerar care implică zboruri cu legături directe și o singură înregistrare, un transportator aerian refuză îmbarcarea anumitor pasageri pentru motivul că, primul zbor inclus în rezervarea lor a suferit o întârziere imputabilă transportatorului respectiv și acesta din urmă a presupus în mod eronat că, pasagerii în cauză nu vor ajunge la timp pentru a se îmbarca pe al doilea zbor. În schimb, în cazul în care, pasagerii au două bilete separate pentru două zboruri consecutive și întârzierea primului zbor înseamnă că nu se pot înregistra la timp pentru următorul zbor, transportatorii aerieni nu sunt obligați să plătească compensații. Cu toate acestea, dacă întârzierea primului zbor este mai mare de trei ore, pasagerii pot avea dreptul la o compensație de la transportatorul care operează acest prim zbor.

Susține că, se plătesc compensații și în caz de anulare, în condițiile enunțate la art. 5 alin. (1) lit. (c) din Regulamentul enunțat, însă, conform art. 5 alin. (3) din Regulament, ca excepție constituie cazul în care, anularea este cauzată de circumstanțe extraordinare care nu ar fi putut fi evitate chiar dacă ar fi fost luate toate măsurile rezonabile,

Afirmă că, referitor la întârzierile prelungite, Curtea a hotărât că, pasagerii inclusiv pasagerii zborurilor întârziate, pot suferi inconveniențe similare cu cele ale pasagerilor al căror zbor este anulat, constând într-o anumită pierdere de timp. Pe baza principiului egalității de tratament, pasagerii care ajung la destinația finală cu o întârziere egală sau mai mare de trei ore au dreptul la aceleași

compensații (art. 7) ca pasagerii al căror zbor este anulat, hotărâre, care a fost întemeiată în special prin art. 5 alin. (1) litera (c) pct. (iii) din Regulamentul enunțat, prin care legiuitorul UE a prevăzut consecințe juridice, inclusiv dreptul la compensație, pentru pasagerii al căror zbor este anulat și cărora nu li se oferă o redirecționare care să le permită să plece cel târziu cu o oră înainte de ora de plecare prevăzută și să ajungă la destinația finală în mai puțin de două ore după ora de sosire prevăzută iar dreptul la compensație prevăzut de art. 7 din Regulament are ca scop repararea unei pierderi de timp de cel puțin trei ore. Cu toate acestea, o astfel de întârziere nu dă dreptul pasagerilor la compensație în cazul în care transportatorul aerian poate dovedi că întârzierea a fost cauzată de circumstanțe extraordinare care nu ar fi putut fi evitate chiar dacă ar fi fost luate toate măsurile rezonabile.

Mai invocă că, conform art. 5 alin. (3) din Regulament, un transportator aerian este scutit de plata unei compensații în cazul anulării sau al întârzierii la sosire dacă poate face dovada că anularea sau întârzierea este cauzată de circumstanțe extraordinare care nu ar fi putut fi evitate chiar dacă ar fi fost luate toate măsurile rezonabile.

Susține că, întârzierea a avut loc din cauza unor împrejurări excepționale și a fost unul impus de necesitatea asigurării securității zborului, iar ÎS CA „Air Moldova”, în calitate de transportator, a depus eforturi maxime de a evita reținerea curselor sale.

Prin referința depusă la data de 22 mai 2017 reprezentantul Carinei Șumeico, avocatul Dmitri Chiseev a solicitat declararea recursului ca inadmisibil și menținerea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul a fost depus în termen, or, din materialele cauzei nu poate fi stabilită cu certitudine momentul comunicării deciziei contestate pentru a determina respectarea termenului de declarare a recursului.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- c) a interpretat în mod eronat legea;

d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

a) pricina a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;

b) pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;

c) în judecarea pricinii au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;

d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;

e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;

f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu și în toate cazurile.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4);

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de către ÎS CA „Air Moldova” nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se numai legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Totodată, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16

aprilie 1991), pe când în recursul declarat de către ÎS CA „Air Moldova”, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către ÎS CA „Air Moldova” ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 269-270, 431 alin. (2), 433 lit. a), art. 440 alin. (1) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Recursul declarat de către Întreprinderea de Stat Compania Aeriană „Air Moldova” se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul
judecătorii

Iulia Sîrcu

Oleg Sternioală

Mariana Pitic